

металургійної, а також машинобудування. У 80-х-90-х рр. XIX ст. в Україні були створені усі умови для розвитку останньої, а саме розвиток науки, техніки, виробничої бази. Це призвело до того, що, наприклад, у Харкові за перші два пореформених десятиріччя були введені до ладу механічні майстерні та заводи Н. Вестберга, К. Трепке, Е. Мельгозе, Г. Блумфельда. У 1882 р. розпочав випуск сільськогосподарських машин завод Гельферих-Саде. У 1897 р. першу продукцію дав Харківський паротягобудівний завод [5, 136]. Тут можна також відзначити підприємців Бобринського, Терещенка, Бродського, які у 1887 р. створили перший цукровий синдикат, що об'єднав 171 підприємство [6, 350]. А це, в свою чергу, створило можливість для впровадження нових технологій, передової агрокультури для вирощування цукрових буряків, їх переробки, створення науково-дослідних станцій для подальшого покращення якості сировини. Як бачимо, підприємці «золотої доби» були високо мотивованими.

Література:

1. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер. – М., 1990. – 427 с.
2. Воробьёв Е.М Рынок, предпринимательство, управление: Учебное пособие / Е.М. Воробьев. – Х.: Основа, 1998. – 150 с.
3. Хизрич Р. Предприниматель и предпринимательство / Р. Хизрич. – М., 1993. – 159 с.
4. Субтельний О. Україна. Історія / О. Субтельний. – К., 1991. – 509 с.
5. Історія Слобідської України. – Х.: Основа, 1998. – 257 с.
6. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. / Н. Полонська-Василенко. – Т. 2. – К.: Либідь, 1992. – 606 с.

ОБЩИННА ФОРМА ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ ЯК ПІДГРУНТЯ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ ВІТЧИЗНЯНОГО СЕЛЯНСТВА КІНЦЯ XIX ст.

*Лантух І.В. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Зараз гостро стоїть питання аграрного реформування. Чільною проблемою є відкритий ринок землі в Україні. З цього приводу цікаво поглянути на цю проблему в історичному ракурсі.

В урядових сферах кінця XIX ст. піднімалася проблема про перегляд питання тієї частини «Положення про селян, що вийшли із кріпосної залежності» (19 лютого 1861 р.), котра стосувалася общинної форми власності на землю. За необхідність такого перегляду висловилися і деякі земства. Проте чим керувалися подібні земські клопотання важко визначити. Але на кінець XIX ст. існувала мінімальна кількість підстав виступати проти общинного землеволодіння. Справа в тому, що прибічники подвірного володіння могли ще зображувати общину гальмом технічного прогресу у землеробстві,

посилаючись на ті чи інші факти, котрі були здобуті із особистого знайомства із сільським побутом, і ніякі міркування теоретичного характеру не здатні були переконати таких наглядачів у недобросовісності їх поглядів. У 70-ті рр. ХІХ ст. питання про общину знаходилося ще у літературі на суто теоретичному ґрунті: для усілякого знайомого з питанням було ясно, що принцип общинного землеволодіння, як такий, не був гальмом веденню удосконалених прийомів обробки землі; але практика тогочасна не могла приховувати і тих негативних умов, при котрих общинний принцип застосовувався у сільському житті. Тому, не дивлячись на теоретичні доведення на користь общини, її прибічники не могли мати тверде переконання, що вона доведе свою життєздатність на практиці. Можна було у кінці ХІХ ст. стверджувати, що теорія блискуче знайшла підтвердження у дійсному практичному житті. Община встояла і не тільки не була гальмом технічного прогресу, але, на думку деяких дослідників, навіть сприяла йому. Досвід показав, що на селянських землях при общинному устрої, наприклад, травосіяння встигло поширитися не у менших, а у деяких випадках і у більших розмірах, ніж на приватновласницьких. То чи можливо, не вдаючись у явне протиріччя з фактами, наполягати на несумісність общини з удосконаленням агрономічної техніки. Цим скасовувалося головне заперечення проти общинного землеволодіння і питання про її скасування.

Це тим більш дивно і несвоєчасно, що новітні дослідження на той час у значній мірі спростовували і інший висновок, котрий часто висловлювався противниками общини, а саме, - що вона знаходилася у процесі повного розпаду і що общинний принцип був мертвою літерою. Насправді, у реаліях того часу сталося те, що у дійсності положення далеко не таке і що говорити взагалі про зникнення общинного початку у сільському побуті зовсім безпідставно; і чим далі поширювалося об'єктивне вивчення дійсності, тим ясніше ставало, що реальне життя не вкладалося у формули доктринерів подвійного землеволодіння; що община, усупереч усіляким доктринам, продовжувала існувати, відповідаючи важливим потребам сільського населення.

Серйозне ознайомлення із земельними відносинами при общинному побуті показувало, наскільки вони складні і як небезпечно приступати до їх регламентації за рецептами, виготовленими у кабінетах або канцеляріях чиновників. У сферах землеробства, більш ніж у якій би то було іншій, приходилося приймати до відома тонкі деталі, що ледь уловимі сторонніми наглядачами, проте надзвичайно суттєві насправді. Тому зовнішнє втручання у розпорядки общинного користування землею завжди було надзвичайно ризикованим, а спроби законодавчими постановами відмінити традиційну форму землеволодіння, котра довела насправді на практиці свою життєдіяльність, легко можуть привести до згубних наслідків. Напроти, у кінці ХІХ ст., більш ніж коли-небудь, необхідно було визнати повну недоторканість і необхідність законодавчого захисту звичайної у нас общинної форми землеволодіння з періодичними переділами, корінними і приватними, з переверстками, зі скидкою і навалкою душ. У місцевостях, де панувало

«мирське» землеволодіння, земля повинна вважатися приналежною общині, «миру», котрому вона і відводилася у наділи, а тому повинні бути заборонені усілякі відсудження цієї «мирської землі». Цей принцип не був проведений у чинному законодавстві з достатньою строгістю, і якщо взагалі піднімалося питання про перегляд законів про селянське землеволодіння, то метою його повинно бути узгодження окремих статей Положення 19 лютого 1861 р. і відміна тих із них, котрі заперечували висловленої тут основній ідеї самих же Положень, а саме, – що надільна земля належить «миру» [1].

Ми вважаємо, що у кінці XIX ст. вказана ідея відповідала течії дослідників, котра проявлялася із зростаючою силою в обговоренні аграрних питань, – течії на користь кооперативних засад, котрі лежали і в основі вітчизняного общинного устрою. Якщо на той час все більш викристалізовувалося те, що дрібне землеволодіння не є вимираючою формою, дні котрого прораховані, то, з другого боку, поширення такої свідомості, що дрібні землевласники можуть представити силу, котра здатна до успішної боротьби за існування тільки при умові взаємодопомоги на началах асоціації. Сільська община була готовою формою такої асоціації, котра здатна до розвитку і удосконаленню. Треба тільки було укріпити її принципи і позбутися перешкод, котрі заважали повному її здійсненню на практиці. У цьому і була актуальність перегляду Положення 19 лютого 1861 р., яке чекали у губерніях Новоросійського краю: Херсонській, Катеринославській, Таврійській, де переважало було общинне землекористування і мало чинність «Великоросійське положення».

Отже, у минулому завжди знайдеться відповідь на питання майбутнього.

Література:

1. Русские ведомости, 1900, 12 ноября, № 315.

РОЛЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ЛИЧНОСТИ ПРИ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ В БИЗНЕСЕ

*Лысанова А.М., старший преподаватель
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет*

Категория личности в современном процессе менеджмента занимает одно из центральных мест. Это обусловлено тем, что эффективность самого процесса менеджмента реализуется через трудовой коллектив, состоящий из его работников. При этом каждый работник рассматривается как определенная личности, т.е. сознательный индивид, выполняющий конкретную роль в бизнесе и наделенный индивидуальными способностями [2].

Исследования, проведенные на кафедре экономики и предпринимательства, показали, что личность следует рассматривать в бизнесе как сложную систему, в которой дифференцируются и интегрируются ее особенности, которые в свою очередь развиваются под воздействием различных факторов.